

הפניני

גליון 2
פרשת ראה תשפ"ו

הגליון השבועי ללימוד סנווריא על עם ישראל בדוח משנתו של רבינו הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב בעל הקדושת לוי סנוורין של ישראל

דורש טוב לעמו

מליצה ישירה מרבינו

רבינו לא היה מניח בעירו לשום בעל דרשן לומר תוכחה, כדי שחם ושלוש לא יגרמו דבריו איזה קטרוג בהזכירו את העוונות. פעם הגיע לעיר איזה בעל דרשן שהיה צריך להשיא את בתו, וביקש את רשותו של רבינו להגיד דרשה, רבינו נתן לו את רשותו לומר דרשה, אך התנה את הדבר מראש בכך שהמגיד לא יאמר דברי מוסר בשעת הדרשה. באמצע הדרשה לא הצליח הלה להתאפק והחל לומר דברי מוסר. כאשר הגיעו הדברים לידיעתו של רבינו, רץ תיכף לבית הכנסת וצעק 'רבנו של עולם, אל תקבל כלל את דברי המוסר היוצאים מפיו, כי הוא הרי אינו מדבר לשם שמים, שהרי הוא צריך להשיא את בתו, ועל כן הוא מקוה שע"י דבריו יהיה לו מעות על החתונה, ועל כן אל נא יעורר דינים כלל על דברי המוסר שלו.

חמדה גנוזה, ערך רבינו

פניני קדושת לוי

אמרות טהורות מתורת רבינו

ש'שכר מצוה מצוה', דהיינו שהשכר על עשיית המצוה הוא עצם קיום המצוה, ואין צריך אחר כך שום שכר אחר, כי עצם קיום המצוה והזכות שזוכה לעשות נחת רוח להבורא יתברך שמו, אין לך שכר גדול מזה.

ע"י המעשר נחשב כל מה שהרוויח כמעשר

עשר רבותינו ז"ל על מה שנאמר "עשר תעשר" - "עשר בשביל שתתעשר" (שבת קט.). ונראה לבאר את דבריהם ז"ל, שכאשר אדם עושה צדקה אז הצדקה עולה למעלה לפני הקדוש ברוך, וכאשר אדם מעשה את ממונו או את תבואתו ועולה למעלה זהב אחד או מדת תבואה אחת, מסתכלים למעלה מיד על מה זה, וכאשר רואים שזה הוא מעשר על כך שהרוויח עשרה זהובים או עשרה מדות תבואה, רואים זאת כאילו שכל עשרת הזהובים או מידות התבואה כולם הם מעשר, כי רק על ידי כך שהיו לו עשרה נתן אחד. ולשנה הבאה על פי החשבון צריך הוא לתת מעשר כאותה מדה שחשבו לו בשנה הקודמת, דהיינו עשרה זהובים או מידות תבואה, ועל כן הוא צריך להרוויח מאה זהובים או מאה מידות של תבואה. ואם כן יוצא שבשנה השניה סכום מעשרותיו צריך שיהיה ככל מה שהרוויח בשנה הקודמת, כי כל מה שהרוויח נכנס לחשבון מעשרותיו על ידי שעושה אותם.

וזה שאמר הכתוב "עשר" היינו כאשר נתן מעשר, "תעשר את כל תבואת זרעך" לשנה הבאה, שתזכה שכפי התבואה שהיה לך בשנה שעברה יהיה עתה כל סך המעשר שתעשר, וזה הרמז שאמרו בזה חז"ל 'בשביל שתתעשר'.

וזהו מה שנאמר "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה", שאין הכוונה שתקבלו את הברכה לעתיד לבא, אלא היום אני נותן הברכה לפניכם, בעודכם בחיים כשתעשו את מצוות הבורא תקבלו ברכה בעולם הזה. ומפרש מה היא הברכה, "את הברכה אשר תשמעון" שעצם זה

העובד את השי"ת מקבל כל יום השפעות חדשות

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה

(דברים י"א, כו.)

יש להבין למה נאמר 'אנכי נתן לפניכם היום ברכה', כי לכאורה תיבת 'היום' מיותרת והיה לו לומר 'אנכי נתן לפניכם ברכה' וגו'. אלא ידוע שהקדוש ברוך הוא מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ובכל יום ויום הוא נותן בהירות חדשה ומשפיע חסדים חדשים, ומי שעובד את ה' יתברך מקבל עליו בכל יום בהירות ושכל חדש להבין ולדעת אף את מה שלא היה יכול להשיג אתמול. וזה פירוש הכתוב "ראה אנכי נתן לפניכם היום", על דרך שאמרו חכמינו ז"ל (ספרי ואתחנן לג) 'היום', בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, דהיינו שבכל יום תקבל ברכה וחסד חדשים, שעדיין לא היו.

אין שכר גדול מזה שעושים תענוג לבורא יתברך

את הברכה אשר תשמעון אל מצוות ה' וגו' והקללה אם לא תשמעו וגו' (דברים י"א, כו - כח).

המפרשים דקדקו במה שנאמר כאן בלשון "אשר תשמעו", ולמה לא נאמר 'אם תשמעו', כמו שנאמר אח"כ 'אם לא תשמעו'. אלא שכבר אמרו חכמינו ז"ל (קידושין טז:) 'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא', אמנם יש שכר שהאדם מקבל גם בעולם הזה, וכמו שאמר במשנה (אבות פרק ד משנה ב)

בפי ישרים תדרומום

שבח תהלתו של רבינו בפי צדיקי הדורות

הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

פעם כששמע הרב מליאדי זי"ע איך שאנשיו של רבי ברוך ממעוזבו דיברו על רבינו, אמר להם הרב מליאדי 'מה זה שאתם מדברים, הלא צריך להיות לכם דרך ארץ מתורתו'.

כתבי ר"י שו"ב מערכת הט"ז אות כ

"שש אשים בה" (ישעיה ס"א, י) שיש שמחה כשעובדים את הבורא ברוך הוא, ויש עוד שמחה ששומח את עצמו במה ששמח בעבודת ה'.

שמועה טובה

מדברות קדשו

מחידושי קדושת לוי על פרקי אבות

העליון כרצונו, הן בביאור התורה והן בכל הדברים, ולכן כל התנאים ורבי ססידר המשניות נקרא לימודם בשם משנה, כי היו במדרגת בנים למקום, ולימודם היה זך ונקי, והיו לומדים לשמה, וגם היו עושים בלימודם מעשיות, והיו מתקנים העולמות השייכים ללימוד ההוא, ובודאי הם היו עושין רצונו של מקום כמו משנה למלך, ולכן נקרא לימודם משנה. וזהו שפירש רש"י על תיבת 'לשמה' כדי לעשות כו', כונת רש"י ז"ל הוא שעיקר הלימוד הוא לשמה כדי לעשות, פירש לתקן העולמות השייכים ללימוד, היינו איזה מצוה שהוא לומד ועוסק בה יתקן העולם השייך למצוה ההוא, וכמו שנוכל לתקן בעשיות המצות כן נוכל לתקן בלימוד המצוה ההוא לשמה. וזהו כונת חכמינו ז"ל (מנחות קי.) 'כל העוסק בפרשת עולה כאלו הקריב עולה' כו', הוא על דרך הנ"ל. וזהו כונת חכמינו ז"ל שאמרו (שבת יא.) כגון ר' שמעון בר יוחאי וחבריו, שתורתן היתה אומנתן, פירוש שהיו עושין אומנות בתורתן שלמדו, ותקנו העולמות השייכים ללימוד ההוא, ועל כן פטורין מכל המצות, כי היו פועלים בלימודם זאת הפעולה שפועלין בעשיות המצוה ממש כנ"ל.

היוצא לנו מכל ה"ל שמי שלומד על מנת ה"ל הוא נקרא משנה למלך. וזהו פירוש שאמרנו 'שנו חכמים בלשון', פירוש חכמים למדו אותנו חכמה זו שבלשון יש כח להיות משנה, היינו משנה למלך אם לומדים לשמה כנ"ל. וזהו 'ברוך שבחר בהם ובמשנתם כו' רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה' כו', פירוש שמהפך כוונת ורצון עליון בביאור התורה לרצונו, שביאר הוא בתורה ונמצא זוכה לדברים הרבה, דהיינו לכל הפשטים וביאורים שביאר הוא בתורה כמשנה למלך.

וזהו שימזו רבותינו ז"ל (שבת קה). בפסוק (שמות כ, ב) 'אנכי ה' אלקיך'. 'אנכי' נוטריקון א'נא נ'פשי כ'תבית י'הבית', רבנן אמרי א'מירה נ'עימה כ'תיבה י'היבה'. יבואר על דרך הפסוק (בראשית כג, ח) 'אם יש את נפשכם', ופירש"י רצונכם, ונמצא נפש הוא רצון. וזהו כוונת חכמינו ז"ל 'אנא נפשי' רוצה לומר הרצון שלי, 'כתבית יהבית' הוא תורה שבכתב, 'הבית' פירוש יהבית לכם רצוני שתוכלו להפוך אותה לרצונכם, ושמא תאמר אין לי נחת רוח בזה שאדם מהפך רצוני, לזה אמר רבנן אמרי 'אמירה' לשון התגלות מגלה אני לכם 'נעימה', כתיבה, י'היבה', פירוש נעימה גדולה יש לי מה שכתבתי י'היבה לכם ואתם מנצחין אותי, על דרך שאמרו (פסחים קיט.) 'הקדוש ברוך הוא מנצחין אותו והוא שמח'.

שָׁנוּ חֲמִימִים בְּלִשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, בְּרוּךְ שֶׁבִּחְר
בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם. רַבִּי מֵאִיר אָמַר כֹּל
הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמְיָהּ, זוֹכֵה לְדַבָּרִים הַרְבֵּה.
וְלֹא עוֹד אֶלָּא ... נִקְרָא רַע, אֲהוּב כּו', מִשְׁמַח
אֶת הַמָּקוֹם, כּו' (אבות פֶּרֶק ו' מִשְׁנָה א').

לכאורה תמוה תיבת 'בלשון המשנה'
והסמיכת 'ברוך שבחר כו' ר' מאיר אומר'
כו', וגם תיבת 'זוכה לדברים הרבה', ונראה
ללבאר, כי ידוע שיש לנו שתי תורות, תורה
שנכתב ותורה שבעל פה. תורה שבעל פה
הנתינתה לנו מסיני. ותורה שבעל פה
נקרא 'תורתינו', וכמו שפירש רש"י על
'ובתורתו יהגה' כו' (תהלים א. ב), שאחר
שהוגה בה נקראת 'תורת'. והטעם שנקרא
תורה שבעל פה 'תורתינו' הוא מפני שיש
כח באומה הישראלית, היינו התנאים
והאמוראים שלנו והחכמים שאחר כך
לבאר ולפרש התורה שבכתב כרצונם
וזעתם, אף שבשמים אינו כן הכוונה
וכמואמרם בגמרא (בבא מציעא נט: טז)
במעשה דר' אליעזר ור' יהושע שעמד ר' יהושע על
רגליו ואמר אין משיגיחין בבת קול, שאמר
הלכה כר' אליעזר, וכמו כן הצדיקים שבזמן
הזה יש להם הכח ההוא לבאר התורה
כרצונם, ואף שבשמים אינו כן הם מהפכים
הרצון שלמעלה כביכול לרצונם וביאורם
התורה, וכן בשאר דברים יש להם כח להפך
הרצון עליון מגזירה רעה חס ושלום לטובה,
כי "צדיק מושל ביראת אלקים" (שמואל ב. כג
א), 'מי מושל בי, צדיק', הקדוש ברוך הוא
גוזר גזירה וצדיקים מבטלים, ומהפכין רצון
עליון כביכול לרצונם (ע"פ מועד קטן טז:).

וכמו ששמעתי מאדונינו מורינו ורבינו מוה'
דוב בער [ממזריטש] על מאמר הגמרא
(בבא בתרא י'): 'בזמן שעושין רצונו של מקום
נקראו בנים ובזמן שאין עושין רצונו של
מקום נקראו עבדים'. ולכאורה הוא תמוה
הדבר, בזמן שאין עושין רצונו של מקום
האיך הם יקראו עבדי ה'. וביאור הגמרא
הנ"ל, על פי משל לאב שיש לו בן יחיד
וימחמת גודל אהבתו הוא מבטל רצונו מפני
רצון הבן, למשל אם יש לו איזה כלי נאה,
היינו שולחן או מנורה נאה עומד בזוית
זה והבן רוצה שיעמוד בזוית אחר אזי
עושה רצון הבן, וגם יש לו נחת רוח מזה
שעשה רצון הבן, ונמצא הבן הוא עושה
רצון חדש באביו ומהפך רצונו הקודם. והוא
כנות חכמינו ז"ל 'בזמן שעושין רצונו של
מקום', היינו שהם במדריגה גדולה שהם
עושין רצון חדש בהבורא ברוך הוא, אזי
נקראו בנים למקום, 'בזמן שאין עושין
רצונו של מקום' היינו שאינם במדריגה
גדולה כל כך שיעשו רצון חדש בהבורא
ברוך הוא, ואף על פי כן הם צדיקים,
נקראו עבדים, עבדי ה', ולא בנים. ונמצא,
מי שהוא במדריגה הראשונה, הוא כמו
משנה למלך, שיכול לעשות ולהפך רצון

תולדותיהם של צדיקים

תולדות חייו של רבינו

בשנת תשכ"ה נקרא רבינו לכהן בעיר זעליחוב שבפולין, למלא את מקום הגאון רבי נפתלי הירץ מרגליות, בנו של הגאון הנודע רבי אביגדור מרגליות, שם ביקש רבינו לישב בשלוה ולעבוד את בוראו כרצונו. תושבי העיר זעליחוב המה ראו כן תמחה כאשר כידוע היה רבינו מלא רשפי אש שלהבת י-ה, ובפרט בעת שהיה עומד בעבודת התפילה, כאשר היה מתלהב מאד בעבודה, והיה מתפלל בקול גדול בשאגות ארי ובצעקות רמות ממעמקי לבו הטהור, ובהשתפכות הנפש אשר נמס כל לב השומע, עד שצדיקי דורו אמרו שיש בו נשמת רבי עקיבא שאמרו עליו 'כשהיה מתפלל בינו לבין עצמו אדם מניח בזוית זו ומוצא בזוית אחרת וכל כך למה מפני כריעות והשתחויות'. רבים מאנשי העיר אשר רוח ה' וקדושתו היתה בקרבם, בראותם את גודל עבודת הקודש אשר כמותה טרם ראו, ואשר בכיוצא בה לא הורגלו, הבינו כי מלאך ה' הוא עמוד האש ההולך לפני המחנה, וחרדו לכבדו כפי גודל מעלתו. אמנם היו מאנשי העיר אשר דרכו זו לא מצאה חן בעיניהם, ועל כן ברוח קנאה החלו לצערו ורדפו בכל מיני אופנים, כאשר הם מנופפים בתפילותיו ה"משונות" של רבינו, כדוגמא לדברים אשר הוא מבקש לשנות בעיר.

רבינו הצטער מאוד על רדיפות אלו, והן גרמו לו לחלישות הדעת, כיון שעל ידי זה התקלקלה השפעתו הטובה על תושבי העיר.

היו מאנשי זעליחוב אשר לא הסתפקו ברדיפות אשר רדפוהו, אלא אף הוציאו דיבתו רעה במכתבים אשר שלחו לגדולי אותו הדור, אשר חרדו לכבודו של אותו צדיק איך ירהיבו אנשים לדבר בגאווה ובזז על צדיק עתק.

אחד מאותם מכתבים נשלחו אל רבי אלעזר מליזענסק כדי שישאל את אביו הרבי ר' אלימלך מליזענסק אודות הנהגותיו של רבינו. ואכן רבי אלעזר מליזענסק שיגר אגרת תשובה² אותה הוא פותח במילים אלו: 'נידון המחלוקת שנתעוררה בעוונותינו הרבים על הרב האי הגאון החסיד המפורסם, האב"ד דק"ק זעלחאב נ"י. שאלתי את אאמ"ו נ"י והשיב לי בזה הלשון: מה זה חידוש אצלכם, כבר היה לעולמים דברים כאלו. מצינו אברהם אבינו עליו השלום שהפיל אותו נמרוד לכבשן אש ויצא בשלום, וכשבא לארץ ישראל נתהווה רעב בארץ ואמרו יושבי המקום ההוא מחמת שזה המין בא אצלינו אירע לנו מקרה זה, והלך למצרים כדי להשקיט הדבר לבל יתפשט ביניהם, ואלולי זאת לא היה הולך למצרים שלא אמר לו השם יתברך כי אם לך אל ארץ כנען, וזה היה מעשרה נסיונות שנתנסה'.

1 ראה ברכות דף לא ע"א.

2 אגרת הקודש המלאה נדפסה בסוף הספר 'נועם אלימלך' בעניין המחלוקת על הצדיקים, וביאר שם רבים ממנהגי החסידים.

עץ טובה

לימוד זכות וסנגוריא על כלל ישראל

כאשר בא החוזה מלובלין להתיישב בלובלין, יצאו לקראתו לומדי העיר ובראשם ה'ראש הברזל' לקבל את פניו, ואמרו לו 'הרי אתם החוזה, ואם כן תאמרו לנו מה מחשבותינו'. ענה להם החוזה: אנו אומרים 'הבוחר בנביאים טובים' כי הנביאים רואים הרבה דברים, בין דברים טובים ובין דברים שאינם טובים, ולכן אומרים 'בנביאים טובים' דהיינו נביאים שאומרים רק את הדברים הטובים שרואים...

מאמר מרדכי (סלאנים), ערך הרה"ק מלובלין